

کرونولوژی مصور تاریخی افغانستان

آریانا- خراسان- افغانستان

قسمت اول

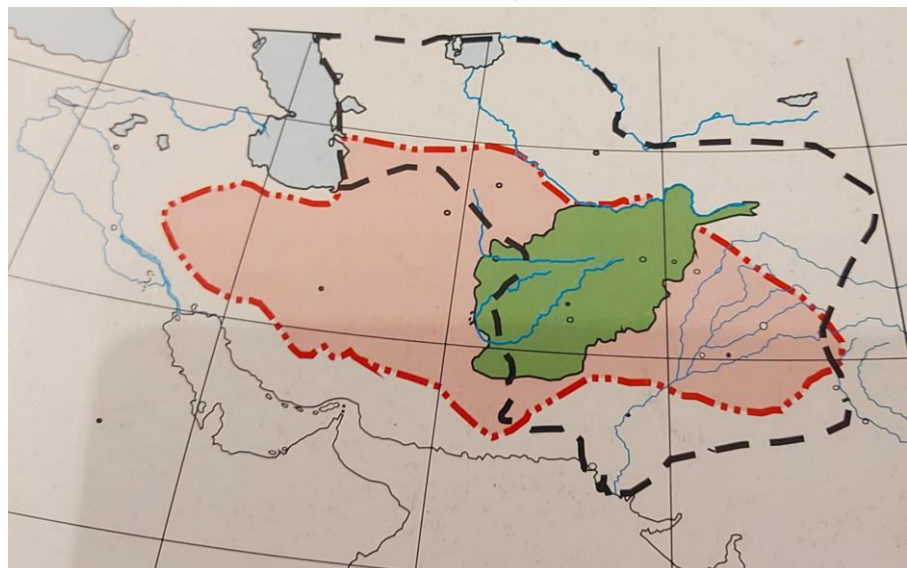
تتبع ونگارش: ص. وفا
مدخل موضوع:

افغانستان کشور بیست در قاره آسیا که از لحاظ قدامت تاریخی، یکی از کهن‌ترین کشورهای جهان به‌شمار می‌رود، آثار باستانی بدست آمده از بعضی نقاط افغانستان (قره کمره، بامیان، آق کپرک و مندیگ) نشان می‌دهد که حدود بیست هزار سال قبل از میلاد جامعه بشری سیر تکامل خود را در این سرزمین پیموده است.

تاریخ مدون افغانستان پنجاهار سال را نشان می‌دهد، اما نظر به مطالعات تازه در کتاب "افغانستان در عهد قدیم" نوشته رسول باوری در سال 1990 و به استناد کتاب "تاریخ قدیم افغانستان" که در سال 1951 توسط احمد علی کهزاد نگاشته شده به نقل و فشرده از بخش افغانستان شناسی دانشنامه آریانا که به همت مهدی زاده کابلی تدوین شده میتوان نوشت:

"بدون شک نباید افغانستان را خاستگاه انسان اولیه دانست، اما حد اقل میتوان آن را یکی از نواحی که در ادوار بسیار کهن، انسان در آن می زیسته است، به شمار آورد.

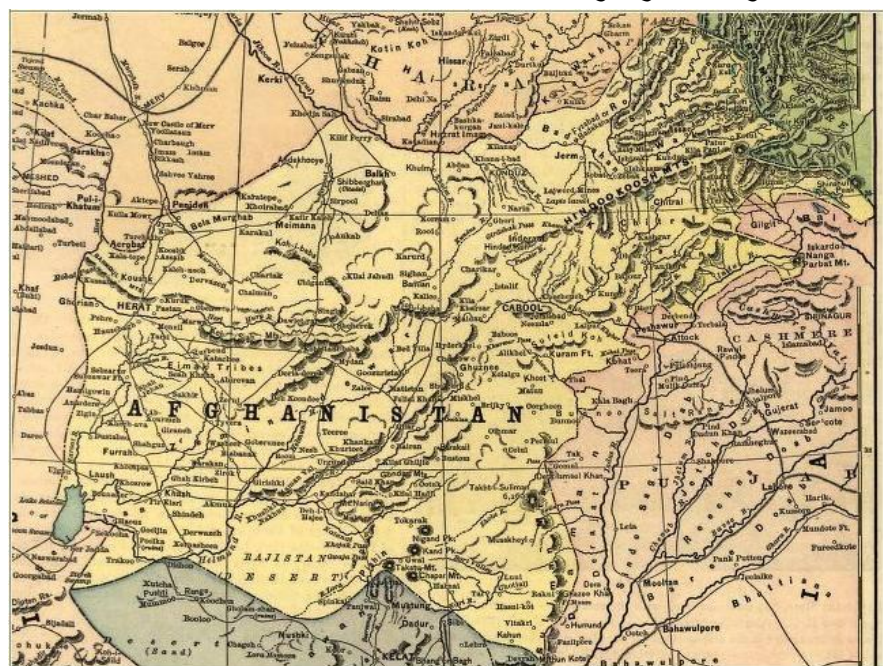
آثار زیادی از سکونت های بسیار قدیمی انسان در این سرزمین مثلاً: در دشت ناور و لایت غزنی موجود است که برای اثبات این که انسان پارینه سنگی در بسیاری از بخشهایی این خطه زنده گی میکرد، کافی هستند . چنانچه در این کشور باستانی به تایید کانکوفسکی دانشمند و باستانشناس شوروی وق در سال 1982 در کتاب "تاریخ افغانستان" از 100 هزار الی 200 هزار سال پیش آثار حیات انسان اولیه و ابزار زنده گی آن ها یافت شده است."

کروکی آرپانا- خراسان و افغانستان (کاپی از اطلس تاریخی افغانستان)
 نظر به کاوشهای باستانشناسی از مندیگگ کندهار و لشکرگاه هلمند و آزمایش کاربنی مجسمه های
 بدست آمده، بخصوص پیکره هیکل زیبای زنان که برخی موی های آرایش شده و نگاه پُر اثر دارند،
 حد اقل قدامت 4000 سال پیش از عیسای مسیح را نشان میدهد (1) .
 این کاوش موقعیت جیو پولیتیک و جیواستراتژیک افغانستان را با داشتن قدامت تاریخی بیش از 6
 هزارساله در ردیف دومین کانون تمدن جهانی بعد از بین النهرین (2) و سرزمین کلدیه قرار داده است.

اثر های بدست آمده از مندیگگ کندهار (3)
 افغانستان یک کشور باستانیست، مسکون شدن انسان در این سرزمین از قدیم وزمانی است که تاریخ
 به ضبط حوادث قادر نبوده است.

افغانستان قدیم در نقشه آسیا

در نتیجه رشد جامعه و لزوم ایجاد دستگاه نظم و امنیت عامه اولین دولتها در سرزمین امروزی
 افغانستان (آریانای کهن) حدود (1500) سال پیش از میلاد در (بخدی- باختر و بلخ) به وجود آمد، با
 خم و پیچ ها و فراز و نشیبها این سرزمین حدود جغرافیایی مختلف بخود گرفت و حتی بعضاً با معدوم
 شدن کامل دولتهای مرکزی در طول تاریخ موجود بوده و تا امروز به موجودیت خود ادامه میدهد.
کرونولوژی (4):

به استناد " اطلس تاریخی افغانستان" از کارهای ماندگار دوست دیرینم جنرال عتیق الله پاخون این
 کرونولوژی را به اضافات و حاشیه ها، تتبع سایر منابع آغاز و ادامه میدهم:
 - سرزمین ما (آریانا- خراسان و افغانستان) از 9 الی 20 هزار سال پیش از میلاد موجود بوده تا

- دوره حجر، فلزات و مس یا برونز ادامه یافته است.
- حدود 4 هزار سال پیش از میلاد مجسمه های مندیگ نشان میدهد که حیات و هنر در این سرزمین جلایش داشته است.
 - حدود 3 هزار سال پیش از میلاد اعمار خانه های رهاشی، زراعت و مالداري، ساختن اسلحه و زیورات و ظروف سفالین ضبط شده است.
 - حدود 2 هزار سال پیش از میلاد دولت پیشدادیان توسط دولت سامی بین النهرین و کیانیان توسط آسوری های بابل سقوط داده شدند.
 - حدود 700 سال پیش دولت باختری بلخ به موجودیت خود ادامه داد، اما در قرن 6 میلادی توسط دولت هخامنشی ها سقوط داده میشود.

حضرت زردشت (5)

- حدود 558 قبل از میلاد، فیلسوف و متفکر بزرگ حضرت "زرتشت" تبلیغ و اشاعه دین زردشتی (زرتشتی) را از شهر باکتر - زاری اسپه (باختر) آغاز مینماید. مجموعه نظریات فلسفی او در کتابی به نام "اوستا" انعکاس می یابد.
- پندار نیک، گفتار نیک و کردار نیک خطوط اساسی آموزش او را تشکیل میدهد.
- مؤلفین غربی در آثار خود زردشت را متفکر ایرانی معرفی می کنند، این درست نیست، او در شهر باختر (شمال افغانستان) چشم به جهان گشوده است، فعالیت مذهبی خود را از همانجا آغاز کرده و در همانجا زنده گی و کار کرده و در همان سرزمین وفات نموده است.
- 330 قبل از میلاد: سقوط امپراطوری هخامنشی ایران توسط اسکندر مقدونی و اشغال افغانستان توسط قوت های یونانی.

اسکندر مقدونی (6) - برخی شاهان هخامنشی (7)

- 250 ق.م دیودوت اول والی باختر و سغدیانه انتیوکوش شامی پادشاه سلسله سلوک های شام دولت مستقل یونان و باختری را با تشکیلات منظم دولتی در سرزمین کنونی افغانستان اساس می گذارد.
- 175 الی 250 ق.م تکمیل فتوحات یونان و باختری و رساندن کشور به سرحدات طبیعی آن از حوزه سیحون و جیحون در شمال الی بحیره عرب در جنوب و از دشت های ایران از غرب الی حوزه گنگا در

شرق.

منبع نقشه ها: اطلس تاریخی افغانستان

58-ق.م دولت یونان و باختری توسط فشار قبایل اسکانی از شمال و دولت پارت ها از غرب سقوط داده شد.

97-ق.م ماویس دولت ساکها را در اطراف علاقه کی- پن (هلمند و ارغنداب امروزی) اساس میگذارد، ساکها یک شاخه بی از قبایل سیتی میباشد.

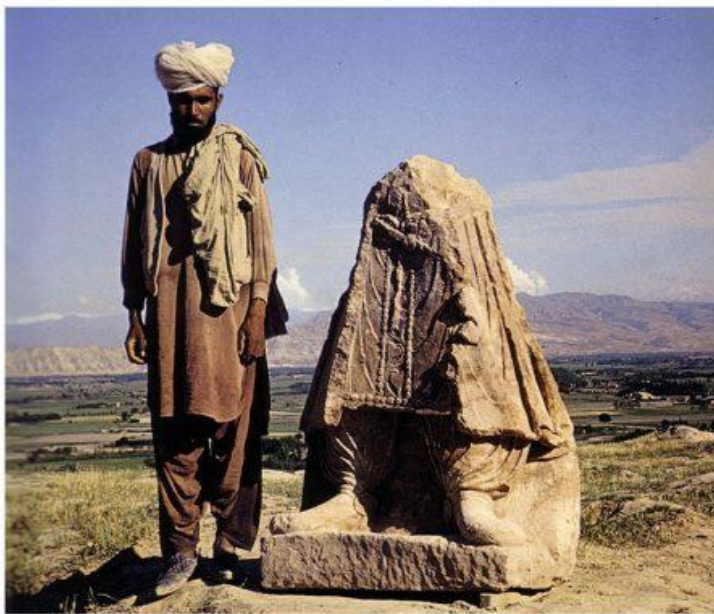
- بعد از سال 5 ق.م آخرین پادشاه سلسله ساکها آرس دوم پایتخت خود را از ارغنداب به پنجاب انتقال داده بود.

- حدود 5 ق.م ونوس اساس دولت مستقل پهلوا را در اطراف سیستان و اراکوزیا میگذارد. پهلوا بحیث واحد مستقل ملی از ترکیب اقوام ساک و پارتین به وجود آمده بود.

- حدود 40 میلادی امپراطوری بزرگ کوشانیان توسط کجولا کدفیلس در اطراف شهر باختر اساس گذاری شد. کوی شانگ یا کوشانیان مانند ساکها یکی از قبایل سیتی میباشد که سیتی ها به نوبه خود مربوط قوم یوچی (هوچی یا تخاریان بوده اند) مقارن با آغاز سلطه کوشانیان در اطراف باختر، هنوز بقایای سلسله های یونان و باختری در کابل، کاپیسا، پهلوا (پارتین ها) در اطراف ساکستان و اراکوزیا و ساکها در اطراف گندهارا و دره های سند حاکمیت داشتند. امپراطوران کوشانی توانستند الی سال 80 میلادی به موجودیت تمام دولت های فوق الذکر خاتمه داده، مناطق حاکمیت شان را شامل امپراطوری واحد کوشانیان ساخته و وحدت سیاسی کشور را تأمین نمایند.

- 127 الی 151 م. کنشکای کبیرپارتیان ایران را مغلوب، کاشغر، یارکند و ختن را فتح کرد. رشد زراعت، تجارت و تامین امنیت و آسایش مردم و پخش و توسعه دین بودایی در تمام فلمر و خودش، مناطق مفتوحه از کار مهم کنشکا بود که او را در زمره بزرگترین زمامداران افغانستان شامل می سازد. امپراطوری کوشانیان در زمان او به عالیترین مدارج قدرت و وسعت خود می رسد. موصوف پایتخت را از شمال هندوکش به جنوب آن انتقال داد، بگرام پایتخت تابستانی و پشاور پایتخت زمستانی قرار می گیرد.

This partial sculpture of Kanishka, seen here at its discovery in the 1950s, was excavated from Surkh Kotal, a Kushan- and Kushano-Sassanian temple site in NE Afghanistan, 2nd-4th c. AD. The sculpture was taken to the Kabul Museum and damaged by the Taliban during the 1990s but has since been restored.

Grande statue d'un souverain kouchan, généralement considéré comme Kanishka Ier. Pierre calcaire, H. : 1,35. Sa date de Kanishka a longtemps posé problème. La proposition la plus récente date en 300 par H. Tilly, est de 327 apr. J.-C.

سکه و تصویر کنشکا- مجسمه تخریب شده مربوط به کنشکا که در موزیم کابل موجود است (8) - حدود 350 م - کیداریا از اخلاف کوشانیان باختر در اثر فشار هون ها به جنوب هندوکش کشیده و پنج ایالت جنوب هندوکش کوشانیان را در یک دولت متحد می سازد، پایتخت آنها در اول کاپیسا و بعد کابل بود.

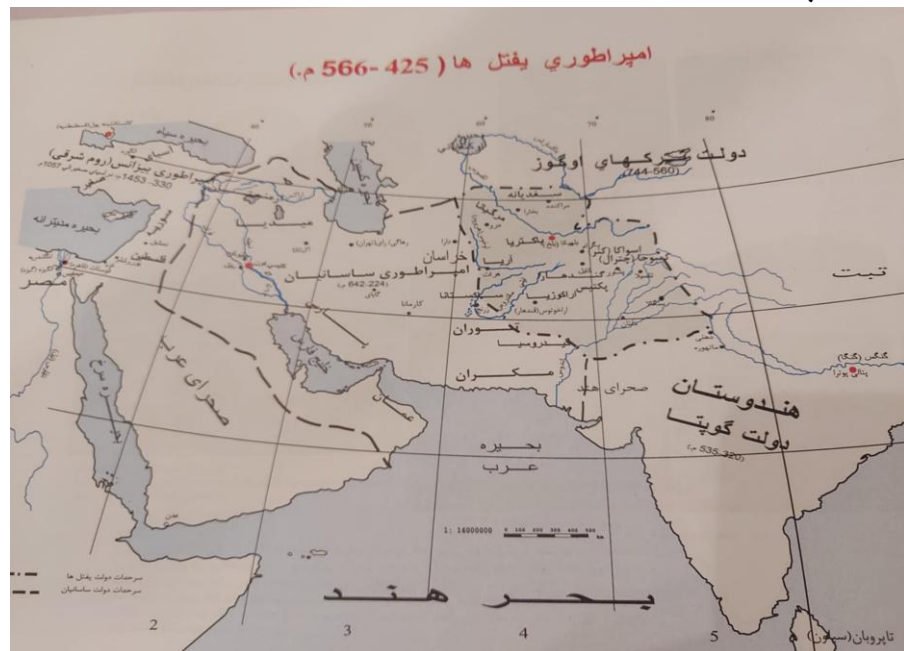
این سلسله حدود 400 م. در اثر فشار یفتلها مجبور به فرار در کوههای چترال و گلکیت شده و بعد از

سقوط یفتلها دوباره به کابل آمده و حدود 600 م. سلطنت کابلشاهان یا رتبیل شاهان را تشکیل دادند.

دیوارهای شیردوازه و آسه مایی شهر کابل در دوره کابل شاهان و سمیول ملی کابلشاهان (9) حدود 425 م. تشکیل دولت یفتلها (هیاطله یا هون های سفید) توسط افتایلتو سردار این قوم در نواحی باختر.

از حوادث مهم دوره یفتلیان چهار جنگ بزرگ با ساسانیان ایران است، که آنها همواره بر حریم کشور ما می تاختند، تنها در یک جنگ یفتلها شکست خورد و در سه جنگ دیگر غالب آمدند، حتی در جنگ سوم آخشنور پادشاه یفتلی، فیروز پادشاه ساسانی را اسیر گرفت که با قبول باج سالانه و گروگان گذاشتن پسر خود قباد وی آزاد گردید.

اهمیت دوره یفتلیان در آنست که به تعقیب کوشانیان، وحدت سیاسی افغان زمین را در سرحدات طبیعی و تاریخی آن تأمین نمود.

- حدود 565 یا 568 م. حمله قوتهای مشترک ساسانیان از غرب و ترکها از شمال، شکست یفتلها و فرار شان به جنوب هندوکش.

- حدود 600 م. برهاتگین از اخلاف کوشانیان خورد (کیداریان) سلطنت مستقل کابلشاهان (رتبیل شاهان) را در اطراف کابل تشکیل دادند.

- 642 م آغاز حملات اعراب بر افغانستان (خراسان) با تعقیب یزدگرد ساسانی که به استقامت میهن ما فرار فرار کرده بود، گرچه حملات گسترده عرب ها بعد از سال 660 م ادامه یافت که با مقاومت شدید مردم و کابلشاهان مواجه شد.

- 746 م. ابومسلم خراسانی که در 720 م در قریه سفید دژ شهر انبار (سرپل) در شمال افغانستان به دنیا آمد در شهر مرو دولت مستقل را اعلام کرد.

- 750 م. ابومسلم خراسانی با نیروی خود خلافت بغداد را از دودمان اموی به دودمان عباسی انتقال داد، مگر در سال 754 م توسط خلیفه منصور عباسی خاینانه به شهادت رسید.
ادامه دارد....

منابع:

1- کتاب باستانشناسی افغانستان از کهن ترین روزگار تا دوران تیموریان نوشته فرانک ریایموند الیسین

The archaeology of Afghanistan : from earliest times to the Timurid period /
Frank Raymond Allchin; Norman Hammond.

London [u.a.] : Academic Pr., 1978

2- افغانستان در مسیر تاریخ صفحه 32 جلد اول چاپ 1969 موسسه نشرات کتب شماره مسلسل 32
مطبعه دولتی افغانستان (میر غلام محمد غبار)

3- باستانشناسی افغانستان از کهن ترین روزگار تا دوران تیموریان نوشته فرانک ریایموند الیسین
1987

4- اطلس تاریخی افغانستان اثر جنرال عتیق پا خون

5- خبرگزاری راسک

6- ویکیدیا- دانشنامه آزاد

7- رکنا وبسایت ایران

8- گوگل بخش تصویر

9- //

پایان قسمت اول